

“ผี”ท้องถิ่นกับการทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดทางศาสนา
สู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาวัดเจดีย์ (ไ้ไข่)
อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช*

"GHOSTS" MAKING THE SACRED AREA IN A RELIGIOUS TEMPLE TO DRIVE
THE COMMUNITY ECONOMY: CASE STUDY OF WAT CHEDI (AI KHAI)

SICHON DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระเอกลักษณ์ อชิโต, พระมหาภคสุภา กิตติโสภณ, พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, สุภัทรชัย สีสะใบ

Phra Ekkalak Achito, Phramaha Krisada Kittisobhano, Phrapalad Raphin Buddhiso, Suphratharachai Sisabai

วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม

Wat Intharam, Samutsongkhram Province

Corresponding Author E-mail: nokthong123456@outlook.com

Corresponding Author E-mail: nokthong123456@outlook.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของความเชื่อต่อไ้ไข่ วัดเจดีย์ เป็นการศึกษาเรื่องความเชื่อสู่พัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จริง การสัมภาษณ์ และเขียนเป็นความเรียงในรูปแบบบทความวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า ไ้ไข่เป็นผีที่มีพัฒนาการทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่พัฒนาจากผีท้องถิ่นไปเป็นผีผู้ปกป้องรักษา ได้รับความเคารพนับถือและเป็นที่ศรัทธาในวงกว้าง โดยมีผลเชิงประจักษ์เป็นเครื่องสักการบูชา เป็นเครื่องตอบแทนต่อความสำเร็จจากการบนบานร้องขอ และในขณะเดียวกันจากความสำเร็จนั้นทำให้ไ้ไข่ วัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นที่นิยม ศรัทธา และการร้องขอ อ้อนวอน ด้วยเครื่องบูชา สิ่งใช้เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ตั้งแต่การค้าขายเครื่องสักการบูชา แก้วบน เช่น ประทัด ปืนทหาร ชุดทหาร ไ้ปูนปั้น เครื่องแก้วบน และการก่อสร้าง การจ้างงาน การท่องเที่ยว และอาชีพอื่น ๆ ทำให้รายได้เงินหมุนเวียนผ่านเศรษฐกิจชุมชนภายในวัด และจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย

คำสำคัญ: ผี; ศักดิ์สิทธิ์; เศรษฐกิจชุมชน; วัดเจดีย์ (ไ้ไข่)

Abstract

This article aims to study the development of belief in Study of Ai Khai, Wat Chedi. Until it was development. Mixed with religion to drive the

* Received July 25, 2020; Revised August 6, 2020; Accepted October 15, 2020

community economy. Use the study method from the document. Participatory observation in the real area. Interviews and writing in essays in academic articles. The study found that Ai Khai is a ghost with social development. And the history that developed from a local ghost to a universal guardian ghost, Respected, It is widely believed with empirical results as a sacrifice. It is a reward for the success of the requested bloom. At the same time, the success of Ai Khai, Wat Chedi, Nakhon Si Thammarat province, is popular. Faith and Requests, Pleading with sacrifice. It drives the community economy. Since the trade of the offering of votive offerings. Such as firecrackers, military guns, military uniforms, chicken stucco, votive items and construction, Employment, Tourism and other occupations have contributed to the income generated through the community economy within the temple and Nakhon Si Thammarat province.

Keywords: Ghosts; Sacred; Community Economy; Wat Chedi (Ai Khai)

บทนำ

วันที่ 24 มกราคม 2563 เป็นเทศกาลปีใหม่ “ตรุษจีน” สำหรับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย ผู้เขียนได้ถูกเชื้อเชิญร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานบุญขึ้นบ้านใหม่โยมมารดาของ พระมหากษัตริย์ กิตติโสโภโณ ที่มีพื้นถิ่นชาวนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยท่านมีนามสกุล “แซ่หลี” จึงนับเป็นลูกหลานจีนฮกเกี้ยนตามพัฒนาการของประวัติกลุ่มชาติพันธุ์จีนในประเทศไทย ที่ยังใช้ “ตรุษจีน” เป็นหมุดหมายในการกระทำพิธีกรรมเฉลิมฉลองขึ้นบ้านใหม่ด้วย สำหรับชาวจีนถิ่นใต้ปรากฏหลักฐานในเอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ “กจช.กร.5 ร-ล.ก.ห., ม้วนที่ 12 หน้า 300-305” และในงานวิจัยเรื่อง “ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช พ.ศ.2125 ถึง 2419” (พนิดา เอี่ยมสุวรรณ, 2542) ที่สะท้อนข้อมูลถึงจีนที่ว่า “ในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2418) ปรากฏถึงชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ ณ อำเภอรัตนพิบูลย์ แขวงเมืองนครศรีธรรมราชมีแร่ดิบูกมาก” รวมถึงงานวิจัยเรื่อง “มอง “สังคมชาวจีนภาคใต้ของไทย” ผ่านพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวคราวเสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 109” (เจษฎา นิลสงวนเดชะ, 2562) ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจีนในภาคใต้ไว้ ส่วน “แซ่หลี” วิจัยได้ว่าเป็นลูกผสมจีนกับพื้นถิ่นใต้ ผิดจึงค่อนข้างไปทาง “ใต้” มากกว่าจีน ดังเห็นได้จากผิวพรรณบุคลิกภายนอกของท่าน ดังนั้นการเดินทางในช่วงเทศกาลวัน “ตรุษจีน” อันเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้น “ใหม่-บ้านใหม่” และตามคติทาง

พระพุทธศาสนา คือนิมนต์พระภิกษุไปเจริญพุทธมนต์เพื่อเฉลิมเริ่มต้นในปี การเดินทาง จึงได้เริ่มในตอนเช้าตรู่จากสนามบินดอนเมือง และไปจบที่สนามบินนครศรีธรรมราช ใน เวลาเกือบ 08.00 น. จากนั้นได้ร่วมพิธีทำบุญสวดมนต์ถวายภัตตาหารเพล โดยคณะ พระภิกษุผู้เป็นกัลยาณมิตรจากที่ตั้งหลักในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งหมด 12 รูป/ คน หลังเสร็จพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ทางเจ้าภาพได้จัดให้ทัศนาศึกษา งาน การ บริหารวัดดังของจังหวัดนครอีกแห่งหนึ่งนอกเหนือจากวัดพระธาตุนครศรี คือเยี่ยมชมวัด เจดีย์ (เจ้าไช) ซึ่งเป็นชื่อทางการของวัดตามที่ถูกกล่าวมาโดยส่วนตัวก็รู้จักเสียทีเดียว เคยได้ ยินแต่ประโยชน์บอกเล่า พร้อมข้อมูลข่าว ๆ ทัว ๆ ไป แต่เมื่อได้ไปในสถานที่จริง ที่คลาล้ำ ไปด้วยผู้คน กราบไหว้ อ้อนวอน ขอพร จุดประทัด ไก่ปูนปั้น ตัวเล็ก ตัวใหญ่ เต็มวัด ร้านค้าจำนวนมาก รถขั้วไขว่ ด้วยเป็นวันตรุษจีน จึงให้สนใจพยายามหาข้อมูลจากพื้นที่ ในขณะนั้น ทั้งเมื่อกลับมาแล้วได้สำรวจข้อมูลทางสื่อออนไลน์ งานวิจัย และข้อมูลต่าง ๆ จึงเป็นที่มาของการนำประเด็นที่พบเห็นมาเขียนเป็นบทความ

เจ้าไชเป็นความเชื่อแบบผีในสังคมดั้งเดิม ที่ทำหน้าที่ควบคุมจริยธรรมทางสังคม ไว้ จนกระทั่งการเข้ามาของพระพุทธศาสนา วัด พระสงฆ์ และจริยธรรม จึงเป็นเกณฑ์ใหม่ ที่ผสมรวมกับผีที่มีมาแต่เดิม ผู้เขียนเชื่อว่าแต่เดิมเป็นผีในพื้นที่ถิ่นเดียวกับแม่น้ำพระโขนง ในเขตทุ่งบางกะปิ (วิชุดา ปานกลาง, 2539) ผีปอบ (ธนเดช ต่อศรี และคณะ, 2560) ผีปู้ตา (อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ, 2562) ผีปู่สังกะสี ยาสังกะสี ในวิถีของชาวอีสาน ปู่สะ ย่าสะ (อาสา คำภา, 2555; กิติ แก่นจำปี, 2525) และผีปอบ ผีฟ้า ในวิถีของทาง ภาคเหนือ (มาลา คำจันทร์, 2544) ผีโป่ง ผีป่า หรือเทพเจ้าที่ในแต่ละท้องถิ่น การบูชา เล็ดจ๋อ ร.5 ในแบบคนภาคกลาง (ศิริธร รัตน์เจริญขจร, 2538) ผีเนี้ยะตาในเขมร (Baeq, 2010) นัตถิในวิถีพม่า (Ravangban, 2015) หรือเทพทันใจที่กลายเป็นกระแสนิยม อดิ ตร่วมของสังคมไทย เจ้าแม่กวนอิมในวิถีจีนสู่วิถีไทย (กิตตินันท์ เครือแพทย์ และพิม เตะ ยง, 2561) ทั้งหมดล้วนเป็นฐานของคติชนวิทยาที่มีเป้าหมายเชิงสังคมเช่นเดียวกัน ดังนั้น ปรากฏการณ์ไอโซ่ ที่วัดเจดีย์ มีประเด็นน่าสนใจ ไอโซ่พัฒนาจากผีที่อยู่ในท้องถิ่น “ผีบ้าน นอก” ให้มาเป็นตัวแทนของผีจากพื้นที่ถิ่นภาคใต้ในฐานะ “อารักษ์ผู้ปกป้อง” ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของศาสตราจารย์เรย์ เรย์โนลด์ส (Reynolew, 2019) ในงานศึกษา เรื่อง Power Protection and Magic in Thailand ที่ศึกษาปรากฏการณ์ต่อความเชื่อ ผ่านขุนพันธรักษ์ราชเดช อดีตตำรวจที่มีเรื่องเล่าเป็นผู้คงกระพันซ์ชาตรี นอกจากนี้ได้สำรวจ ข้อมูลที่มีผู้ศึกษาไว้ในหลายประเด็น พบว่าไอโซ่ผูกโยงอยู่กับความเชื่อ ที่เนื่องด้วยศาสนา ที่มีความหมายเป็นสิ่งเชื่อจากพื้นที่พลัดพรายกระจายในภาพกว้าง เทียบกับหลวงพ่อ ทวด วัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี (สุวิทย์ มาประสงค์, 2559) หลวงพ่อกุณ ปริสุทโธ (พ.ศ.2466-2558) แห่งวัดบ้านไร่ จังหวัดนครราชสีมา (จินตนา ณ ระนอง, 2539) หลวงปู่

แหวน สุจิณฺโณ (พ.ศ.2430-2528) วัดดอยแม่ป๋ม จังหวัดเชียงใหม่ (ปฐม-ภัทรา นิคมานนท์, 2547) ที่ยกระดับจากความเป็นเกจิเฉพาะ “พื้นที่” ให้กลายเป็นเกจิคนาจารย์ของทุกพื้นที่ในภาพกว้าง จตุคามรามเทพที่เคยเป็นโลกทัศน์แบบนครศรีธรรมราช พื้นที่ได้เคยเพื่อฟูสร้างความหวังต่อความรวยในยุคเศรษฐกิจถดถอย ไอ้ไข่ วัดเจดีย์ ที่เป็นตัวแทนความเชื่อ “ผี” ท้องถิ่น ที่ผสมรวมเป็นทั้งศาสนา ความเชื่อความศรัทธา เกณฑ์จริยธรรม “ผี” ที่ทำหน้าที่ควบคุมแบบเดิม และที่พึ่งในแบบดลบันดาล และการร้องขอ การผลิตซ้ำในยุคสมัยของการสื่อสาร ทำให้เกิดกระแสความเชื่อศรัทธา ทั้งในเชิงบุคคลและผลได้ ซึ่งผลเนื่องต่อจากความเชื่อทำให้เกิดวิถีทางเศรษฐกิจอันเชื่อมกับท้องถิ่น การค้า การพาณิชย์ และการท่องเที่ยวโดยอิงอยู่กับระบบความเชื่อของไอ้ไข่ ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาเรียบเรียงนำเสนอต่อไป

ตำนานกับการเชื่อมโยงทางความเชื่อสู่การทำให้ศักดิ์สิทธิ์

ผู้เขียนสนใจประเด็นวิธีการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ และการผูกโยงสู่ความเป็นผีในภาพกว้าง ดังกรณีผีเทพเจ้ากวนอู ในมิติของประวัติศาสตร์จีน และเปลี่ยนสถานะจากนักรบ มาเป็นเทพเจ้าผู้มีสัญลักษณ์ของความเที่ยงตรง เทพเจ้าผู้บนบานตามที่ร้องขอ ส่วนประสบผลสำเร็จหรือไม่ประการใด ไม่ยืนยันต่อความสำเร็จนั้น หรือกรณีแม่น้ำพระโขนง ที่ผูกโยงกับความเป็นผีท้องถิ่น ที่นัยหนึ่งอาจเป็นผีตามต้นไม้ ที่ชุมชนกล่าวขานทั่วไป ถึงผืนนั้น ๆ โดยมีอิทธิพลในเชิง “ผีศาสตร์” ผ่านประสบการณ์และเรื่องเล่าซึ่งเป็นปกติของทุก ๆ ผี และประสบการณ์เฉพาะเชิงปัจเจก ไม่ได้มีอะไรแปลกแต่ประการใด ฉะนั้นความน่าสนใจอยู่ตรงที่ผีพื้นถิ่น อาจใช้คำว่าผีบ้านนอก แต่ได้พัฒนาไปเป็นผี “สากล” ในวงกว้าง ประเด็นนี้จึงประสงค์นำมาเล่าแบ่งปันต่อ ให้เป็นองค์ความรู้ร่วมกัน เมื่อสำรวจจากเอกสาร และงานวิจัย หรือบทความว่ามีใครเขียนไว้บ้าง จากสำรวจเบื้องต้นพบว่างานของ ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ (2562) ในงานเรื่อง “ตำนาน ไอ้ไข่วัดเจดีย์ กับกระบวนการทำให้ศักดิ์สิทธิ์” ที่เสนอแนวคิดผลการศึกษาไว้ว่า

“...เมื่อกระแสความศรัทธาในวัดถมุงคล “จตุคามรามเทพ” ของเมื่อนครศรีธรรมราช ซึ่งเริ่มโด่งดังตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.2547 จนถึงปี พ.ศ.2550 ได้ชะงักลง ได้ปรากฏกระแสความศรัทธาในวัดถมุงคล “ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์” โด่งดังขึ้นมาแทนที่ความศรัทธาดังกล่าวมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันออกไป แต่ล้วนเกิดขึ้นท่ามกลางเรื่องเล่าประกอบการประกอบพิธีกรรมหรือวัดถมุงคลทั้งสิ้น กล่าวได้ว่าเรื่องเล่าหรือตำนานเหล่านี้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธาตามมาอย่างเหนียวแน่น ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ เป็นตำนานที่ปรากฏในพื้นที่หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณวัดเจดีย์ในปัจจุบัน เกี่ยวกับเด็กชายวัย 9-10 ขวบ โดย

ชาวบ้านเชื่อว่าเด็กชายคนดังกล่าวเป็นเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งบางตำนานกล่าวว่าเคยมีชีวิตอยู่จริงบริเวณที่ตั้งของวัดเจดีย์ในปัจจุบัน วิญญาณศักดิ์สิทธิ์นี้สามารถบันดาลโชคลาภและช่วยให้สมหวังได้ ในสังคมเกษตรกรรมชาวบ้านได้เคยบอกกล่าวให้ช่วยตามหาสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ที่สูญหาย และสามารถตามหาจนพบเจอตามที่ได้บอกกล่าวหรือบนบานไว้ เดิมเรียกกันว่าเด็กวัด ท่านเจ้าวัด หรือท่านวัดเจดีย์....”

เมื่อจำเพาะไปที่กระบวนการทำให้เกิดไอ้ไข่ ได้มีแนวคิดเรื่องการประดิษฐ์สร้าง (Creation) ดังปรากฏในข้อมูลแหล่งเดียวกันให้ข้อมูลถึงการเกิดขึ้นของไอ้ไข่ พร้อมกับการเกาะเกี่ยวกับบุคคลร่วมสมัยอย่างขุนพันธรักษ์ราชเดช ทำให้มีที่ส่วนหนึ่งมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นได้กลายเป็นผีที่มีมิติของการเกาะเกี่ยวเชิงพื้นที่กับสังคมสมัยใหม่และปัจจุบันขึ้นในทันทีดังปรากฏข้อมูลที่ว่า

“...ผู้ใหญ่เที่ยงได้ทำพิธีสะกดวิญญาณไอ้ไข่ ให้มาอยู่ในรูปแกะสลัก และได้นำเศษไม้ที่เหลือจากการแกะสลักไปลอยกลางทะเลลึกหรือสะดือทะเล ใกล้เคียงกับพิธีการสร้างจุฑามารามเทพของ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดชซึ่งอาจเป็นเพราะทั้งสองท่านเป็นศิษย์สำนักเขาอ้อเหมือนกัน....”

ในงานของบุญยัง ประทุม (2562) ในเรื่อง “พุทธ : ไสย ไอ้ไข่วัดเจดีย์กับกระบวนการกลายเป็นสินค้า” โดยในบทความได้พยายามนำเสนอประเด็นพัฒนาการของความเชื่อสู่การทำให้เป็นสินค้า ที่นำเสนอไว้ว่า

“....การเข้ามาของความเชื่อเรื่องผีศาสนาพราหมณ์ศาสนาพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บริบทเชิงพื้นที่ เรื่องเล่า ตำนานของไอ้ไข่วัดเจดีย์กระบวนการกลายเป็นสมัยใหม่และการกลายเป็นสินค้าท่ามกลางกระแสของสังคมยุคปัจจุบันที่เน้นความเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยม ซึ่งไอ้ไข่วัดเจดีย์มีเรื่องเล่าประวัติที่มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อดั้งเดิมของคนไทย คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ผนวกรวมกับหลักธรรมคำสอนทาง พระพุทธศาสนา นำมาวิเคราะห์กับทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ด้านประวัติศาสตร์ศาสนา ความเป็น สมัยใหม่และกระบวนการกลายเป็นสินค้า เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวกับ กระบวนการ ที่มา การสร้างสัญลักษณ์พิธีกรรม ความเชื่อและการจัดการความศรัทธาบนฐานของ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับไอ้ไข่วัดเจดีย์ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ พิธีกรรม การบนบานสาธยายกล่าว การ สร้างวัตถุมงคล การแก้บน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์พื้นที่ทางจิตวิญญาณและนำไปสู่กระบวนการกลายเป็น สินค้าทางวัฒนธรรม...”

ในเรื่อง “ขอได้หัวรับ: ไอ้ไข่ วัดเจดีย์” โดย อนุชสรา เรืองมาก (2555) สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่สะท้อนผลการศึกษาออกมาเป็นบทสรุปของการศึกษาแต่ทำให้เห็นว่า การขอ ร้องขอ บนบานศาลกล่าว เป็นเป้าหมายสำคัญของผู้มา

ส่วนได้หรือไม่ได้เป็นปัจจัยรอง แต่สาระสำคัญผู้มาได้สะท้อนคิดความต้องการของตัวเอง ภายใต้บริบทของการร้องขอแล้วตั้งปรากฏในงานวิจัยว่า

“...ประวัติและตำนาน “ไอ้ไข่ วัดเจตีย์” มีการกล่าวถึงหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น บทความในหนังสือ หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ บทเพลง และการเล่าลือกันแบบปากต่อปาก หลายตำนานที่มีเค้าโครงคล้ายกัน ต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อยนอกจากประวัติตำนาน เรื่องราวความเป็นมาของ ไอ้ไข่ วัดเจตีย์ แล้ว ยังมีประวัติในส่วนของการเชื่อมั่นรูปเคารพไอ้ไข่ ที่เชื่อว่า เป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ โดยมีการสร้างเครื่องบูชาแทนตัวตน ไอ้ไข่ เพื่อเป็นเครื่องเคารพแก่ประชาชนผู้ศรัทธา...”

เมื่อจำเพาะไปในรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการแสดงออกซึ่งความศรัทธาและความเชื่อ โดยจำแนกเป็น 2 ส่วนคือ ผู้มาในฐานะของการขอ หรือร้องขอต่อความสำเร็จหรือผลได้เชิงคาดหวัง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการแสดงออกต่อความสำเร็จที่ได้ซึ่งผู้ศึกษาท่านเดียวกันนี้ได้สะท้อนข้อมูลในส่วนนี้ไว้ว่า

“...การบนบาน และการแก้บน ต่อไอ้ไข่ วัดเจตีย์...เป็น 2 ประเด็น คือ 1) การบนบานต่อไอ้ไข่ วัดเจตีย์ (ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เรื่องการรับทราบข่าวการบนบาน) พบว่ามาจาก 3 แหล่ง คือ การบอกต่อ อาศัยอยู่ในละแวกวัดและผ่านสื่อ ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนครั้งของการบนบานพบว่ามีตั้งแต่ 1-5 ครั้งขึ้นไป 2) การแก้บนต่อไอ้ไข่ วัดเจตีย์ พบว่า ช่วงวันและเวลาขึ้นอยู่กับความนิยมและการถือฤกษ์ยามเรื่องของการแก้บนพบว่ามี 5 เรื่อง ได้แก่ การงานและการศึกษา ความปลอดภัย โชคลาภความรัก และของหายได้คืน ส่วนพิธีกรรมการแก้บน แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การบูชา และ การแก้บน สิ่งของที่ใช้ในการแก้บนแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ รูปปั้นไก่ รูปปั้นอาชีพต่าง ๆ รูปปั้นสัตว์ใหญ่ ชุดทหาร หนังสือเด็ก ของเด็กเล่น ประทัดไข่มด้น้ำแดง และศิลปะการแสดง...”

จากข้อมูลในภาพรวม หัวใจสำคัญ ของการสร้าง ความเชื่อและที่มาของประวัติไอ้ไข่ ที่ยกระดับจากผีพื้นถิ่นกลายเป็นผีสากล ด้วยมีการสร้าง (1) ตำนาน การประดิษฐ์สร้างเรื่องเล่าปรัมปรา ที่ผสมกับความเชื่อ เนื่องด้วยวิญญาณ เนื่องด้วยบุคคลสำคัญที่ถูกสร้างขึ้นมาก่อน และการผูกโยงกับบุคคลที่ร่วมสมัยและจับต้องได้ กรณีการผูกเรื่องว่าเป็นศิษย์หลวงปู่ทวด ที่ครั้งหนึ่งเคยเดินรุดงค์มา แล้ววิญญาณไอ้ไข่ที่เป็นผีพื้นถิ่นในคติของผีแบบเดิม และหลวงปู่ทวดได้สั่งเสียให้เป็นผีเจ้าที่ปกปักรักษาวัดหรือเป็นผู้พิทักษ์วัด ซึ่งผูกโยงกับวัดและพระพุทธศาสนาในการเป็นผู้รักษา ซึ่งคล้ายกับผู้พิทักษ์ในฝ่ายดีโดยมีวัดเป็นจุดเชื่อมต่อ (2) คติเรื่องผีกับฐานะของผู้พิทักษ์ แนวคิดเรื่องผีที่เป็นลี้ลับหวาดกลัว (ผีเจ้าที่ผู้ปกปักรักษา) ซึ่งนัยหนึ่งถือว่าเป็นวรรณกรรมคลาสสิก ที่ทำให้สิ่งเชื่อบางศาสนา หรืออิงอยู่กับศาสนา ได้รับการยอมรับในวงกว้าง นัยหนึ่งเป็นผีที่ดี ไม่ใช่ผีเกร ที่หลอกลอนทำร้ายในแบบคติของผีผู้ทำลาย เมื่อเทียบกับนัต์ ในคติของพม่าที่ต้องเป็นผีฝ่ายคุณธรรม และ

พิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนา เจ้าไขจึงมีสถานะของผู้ปกป้องในฝ่ายดี เมื่อเทียบกับแม่น้ำคฉีในวรรณกรรมภาคกลาง ที่เป็นฝ่ายไม่ดีจนต้องมีบุคคลอย่างสมเด็จพระพุฒาจารย์มาปราบและนำปิ่นแห่งไปเป็นเครื่องราง นัยของแม่น้ำคฉีจึงมีสถานะปกป้องหลังจากสมათานคุณธรรมตามศาสนาผ่านสมเด็จพระพุฒาจารย์โต ซึ่งปรากฏในวรรณกรรมของผีในภาคกลาง โดยประเด็นนี้เหมือนกับผีนัตถ์ในพม่าที่เป็น “ผู้ปกป้อง” ในฐานะของผู้นับถือศาสนาและเป็นฝ่ายดี เป็นต้น (3) กระบวนการทางความเชื่อเชื่อในวิญญาณ ผี ที่ปรากฏอยู่ในคติของผีแบบเดิมก่อนการมาของพระพุทธศาสนา ปรากฏการณ์ควมรวมระหว่างพุทธผี ไสย พราหมณ์ ที่วัดเจติย (เจ้าไข) จึงเป็นอีกวัดหนึ่งที่สะท้อนปรากฏการณ์แบบผีนำพุทธตามอย่างชัดเจน เมื่อเทียบเคียงกับแม่น้ำคพระโขนง ที่ผูกโยงอยู่กับสมเด็จพระพุฒาจารย์ หรือกรณีไอ้ไข่ วัดเจติย ผูกโยงอยู่กับหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ที่มีตำนานปรัมปราคติดอยู่ในบริบทร่วมสมัย และที่สำคัญผูกโยงกับบุคคลที่เชื่อมต่อกับเวลาในแบบสมัยใหม่ขุนพันธ์ราชเดช อดีตตำรวจที่เป็นมือปราบและมีวิชาอาคมในแบบโบราณ แต่เชื่อมมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งประวัติถูกนำมาสร้างเป็นหนังแต่งเติมด้วยวรรณคดีรสเพื่อความบันเทิงเสมือนจริงจึงทำให้ขุนพันธ์กับเจ้าไข เป็นเรื่องที่มีลักษณะร่วมเดียวกัน หรือผู้ใหญ่ ที่เป็นผู้สร้างรูปเคารพไอ้ไขในยุคแรก ๆ ล้วนเป็นบุคคลร่วมสมัยที่สัมผัสได้ประหนึ่งไม่ใช่เรื่องไกลตัวนัก ไอ้ไขเป็นรูปแบบความเคารพในแบบเดิมโดยมีบุคคลเป็นผู้เชื่อมความเชื่อแบบเดิมระหว่างผี พุทธ พราหมณ์ และไสยอย่างสนิทแนบเป็นประหนึ่งเดียวกัน จากผีพื้นถิ่นกลายเป็นผีอารักษ์ ที่ทำหน้าที่เพื่อมวลชนในวงกว้างมากขึ้นผ่านกระบวนการประชาสัมพันธ์ การกระดิษฐ์สร้าง ต่อความสำเร็จ และที่กลายเป็น “พาณิขย์” ที่เนื่องด้วยการท่องเที่ยวและการค้าในรูปแบบต่าง ๆ ดังปรากฏในปัจจุบัน ไอ้ไขจากผีท้องถิ่นพื้นบ้านจึงกลายเป็นอารักษ์ ผู้ปกป้องที่มีบริบทและหน้าที่เชื่อมต่อในภาพกว้างมากขึ้น

ทั้งที่ในความเป็นจริงบทบาทของ “เจ้าไข” คงไม่แตกต่างจากสถานะของหลวงพ่อดักดีสิทธิ์ แก่จิศักดิ์สิทธิ์หรือวัดภูสถานทางความเชื่อที่ศักดิ์ แต่ข้อเด่นอาจเป็นเรื่องของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นั้นที่ไม่มีเกณฑ์ทางศีลธรรมควบคุมนักเพราะเป็นผี เป็นเด็ก และเป็นวิถีแบบผีนคนไม่ใช่ผีพระ หรือผีพระพุทธเจ้า ปรากฏการณ์ต่อการเข้าถึงจึงไม่มีช่องว่างหรือระยะห่างมากนัก ทำให้เห็นนัยยะของความเป็น “เจ้าไข” กับบริบทของสังคม จากผีท้องถิ่นที่มีประวัติเรื่องผีที่เข้าฝัน เป็นเรื่องเล่าทั่วไป เหมือนผีตะเคียน ผีต้นไทร เจ้าแม่ เจ้าพ่อในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผีที่ว่าด้วยมิติของผี การ “หลอกหลอน” มาเล่น มาแหย่มาเข้าฝัน ก็แปลว่าผีดังกล่าวเป็นสากลหรือพฤติกรรมสากลของผีทั่วไป จากผีที่มีลักษณะเฉพาะได้กลายเป็นผี ในมิติที่กว้างขึ้น มีความเป็นผีสาธารณะมากขึ้น ผีเจ้าไขจึงกลายเป็นผีที่ยกสถานะจากผีท้องถิ่น ที่มีสถานะเป็น “ที่พึ่ง-สรณะ” ที่เนื่องด้วยความเชื่อ พึ่งได้ และสามารถร้องขอต่อการพึ่งพาหรือทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งในทางจิตวิทยาอาจเป็นอย่างนั้นเองก็ได้ หรืออีก

ความหมายหนึ่งอาจไม่ได้เป็นอย่างนั้นก็ได้ แต่ทำให้ผีที่แต่เดิมมีสถานะของความเป็น
ท้องถิ่นหรือเรื่องเฉพาะ ได้กลายเป็นผีที่มีมิติของพื้นที่และช่วงเวลาชัดเจนขึ้นด้วยเช่นกัน
จึงทำให้เกิดการยอมรับในเชิงสังคม

ภาพที่ 1 การประดิษฐ์ข้า ทางความเชื่อ ความคิด และวัฒนธรรม สู่การยกระดับ “ไอไข่”
ผีท้องถิ่นให้เป็น “ผีอารักษ์” ในมิติสังคมเชิงกว้าง
ที่มา: ช่อง-ส่อง-ผี (2563)

ข้อมูลเกี่ยวกับไอไข่ต่อประเด็นทางความเชื่อ

เมื่อสำรวจไอไข่ผ่านสื่อ และข้อมูลทางสื่อออนไลน์ จะพบว่าผู้มีประสบการณ์
เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์นิทาน ของไอไข่ ผ่านพฤติกรรมทางสังคม เช่น การแก้บน ได้ในสิ่งที่ขอ
การประสบการณ์วิญาณ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว จึงได้ ทั้งหมด
ล้วนเป็นประสบการณ์เชิงปัจเจก เกี่ยวกับความสำเร็จหรือผลได้จากการร้องขอนั้น แต่อีก
นัยหนึ่ง การร้องขอนั้น ก็ทำให้เกิดกลไกการร่วมของความสำเร็จ และความสำเร็จถูก
โพชนทนา ประชาสัมพันธ์ เป็นความสำเร็จ ที่จะพึงได้รับการยอมรับในวงกว้าง แม้
ความสำเร็จเหล่านั้นจะเป็นของบุคคลเชิงปัจเจก อาจเทียบไม่ได้กับความล้มเหลว แต่ใน
เรื่องกระบวนการทางความเชื่อ การบนบาน ไม่ถูกวัด หรือสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการ
วินิจฉัยได้เลยเสียทีเดียว เมื่อบอกว่าไม่ถูกก็คงผิด หรือผิดก็คงไม่ได้ แต่ทั้งหมดเป็นการ
สะท้อนคิดภายใต้การทวนคิด เพื่อชี้ให้เห็นว่าอาจเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ไม่ได้ การบนบานตัว
เจ้าไข่ หรือสิ่งศักดิ์อื่น ๆ ที่อยู่ในวัด และไข่ที่มีอยู่หลายตัว ประหนึ่งเป็นภาพตัวแทน ถึง
ความสำคัญ หากผู้ไม่เคยมา ก็จะไม่รู้ว่าอันไหนจริง การสร้างรูปเคารพจำนวนมาก จึงเป็น
ประหนึ่งการกระจายความเสี่ยงต่อความรับผิดชอบ และเป็นการบริหารพื้นที่ให้เกิด
ประโยชน์ในการเข้าถึงในวงกว้าง แปลว่านั่งตรงไหน ไอไข่ก็จะนั่งทุกที่ในการบริการมอ
วอน ตามที่ร้องขอ ดังนั้นภาพตัวแทนของความสำเร็จตามที่ร้องขอ จึงเกิดขึ้นในปริณิ
พลของวัดดังกล่าวด้วย

ตาราง 1 เปรียบเทียบเกณฑ์วินิจฉัยต่อความเชื่อและการแสดงออกต่อความเชื่อ ที่ผ่านการผลิตซ้ำทางความเชื่อ กรณีไอ้ไข่ วัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการ/ประเด็นความขัดกัน	เกณฑ์วินิจฉัยต่อความเชื่อ/เกณฑ์ตรวจสอบ
1.ความสำเร็จ การขอโชคลาง และการขอในสิ่งค้าขาย ขอหวย ขอให้ประสบความสำเร็จในการค้าขาย	การแก้บนด้วย ประทัด ชุดทหาร น้ำแดง ของเล่นสำหรับเด็ก ไม้ป้อนปั้นขนาดต่าง ๆ ไปจนกระทั่งขนาดใหญ่มาก
2.พระพุทธศาสนา กับเกณฑ์จริยธรรมทางศาสนา ถูกสร้างขึ้น	จริยธรรมเป็นเกณฑ์ในการสร้างและสิ่งสร้างเพื่อประโยชน์ในการสร้าง
3.ประเด็นความขัดกันอันว่าด้วย พุทธผี พราหมณ์ และความมกมาย	ประโยชน์ในเชิงวัตถุ สิ่งของและเอกลักษณ์เชิงบุคคล
4.วิธีการยกระดับผีท้องถิ่นสู่ผีสากล	การประดิษฐ์ซ้ำทางวัฒนธรรมและความเชื่อผ่านตำนาน การเล่าเรื่อง การสื่อสารสมัยใหม่ และการผูกโยงกับตำนานเชิงบุคคลอันเป็นที่เคารพ

ประเด็นของการขอที่กล่าวเบื้องต้น เมื่อสอบถามจาก ผศ.พรชัย นาคสีทอง อาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในฐานะคน “คอน” ให้ข้อมูลว่าการขอ อ้อนวอนเป็นประเด็นของโชคลาง หรือโชคลาภและการค้าขาย ซึ่งสอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ของวัดและผู้ให้ข้อมูลจากการพูดคุยภายในวัดจะให้ข้อมูลไว้คล้าย ๆ กัน ทำให้ได้คำตอบได้ขณะหนึ่งว่า “ความต้องการ” เป็นลักษณะร่วมที่จะพึงได้ร่วมกัน ในเชิงสังคมประการหนึ่งว่า ความต้องการสำเร็จเป็นปัจจัยต่อการปั้นหรือสร้างความเป็นผีท้องถิ่นให้กลายเป็นผีในเชิงสากล และในเชิงศาสตร์การสร้างตำนานที่เนื่องด้วยความศักดิ์สิทธิ์แต่เดิม เช่น หลวงปู่ทวด ขุนพันธรักษ์ราชเดช (พ.ศ.2446-2549) หรือนำรูปเคารพของจตุคาม ที่เคยเป็นความคาดหวังในอดีตมาสร้างความเชื่อมโยงทำให้ กลายเป็นผีในเชิงสากลมากขึ้น ดังปรากฏในงาน วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในบริบทการท่องเที่ยว” ที่ศึกษาโดยทิพย์วิมล พูลสุข และคณะ (2561) ที่ให้ข้อมูลถึงผลการศึกษาสะท้อนคิดในบริบทของความศักดิ์สิทธิ์ สู่การพัฒนาความศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นบริบทร่วมที่เนื่องด้วยความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์ด้วยดังปรากฏในผลการศึกษาที่ว่า

“....วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในบริบทการท่องเที่ยว...พบว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับไอ้ไข่มี 4 แบบเรื่อง (tale type) ได้แก่ 1) ไอ้ไข่คือดวงวิญญาณของเด็กที่

ติดตามหลวงปู่ทวด 2) ไฉ่ไข่คือดวงวิญญาณที่สถิตในพระพุทธรูปโบราณ 3) ไฉ่ไข่คือวิญญาณของเด็กวัด และ 4) ไฉ่ไข่คือดวงวิญญาณของเด็กที่ออกมาจากดิน นอกจากนี้ยังพบว่าวัดเจดีย์ (ไฉ่ไข่) มีการนำเสนอมรดกในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทการท่องเที่ยวผ่านเรื่องเล่า ศักดิ์สิทธิ์ การผลิตผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (cultural reproduction) การสร้างวัตถุต่าง ๆ เพื่อเป็น “จุดขาย” แก้ววัด และการ นำเสนอข่าวเกี่ยวกับวัดเจดีย์ (ไฉ่ไข่) ของสื่อมวลชนผ่านโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้จึงทำให้วัดเจดีย์ (ไฉ่ไข่) กลายเป็น “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่มีชื่อเสียงอย่างกว้างขวาง ทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน มาเลเซีย และสิงคโปร์...”

ประเด็นของการสร้างโยงเรื่องเพื่ออย่างมีเป้าหมาย และการผลิตซ้ำ ทางความเชื่อ โดยมีเป้าหมายเพื่อการทำให้เชื่อ ถูกกระทำต่อไฉ่ไข่ หรือวัดเจดีย์ ที่ทำให้การรับรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลและการเข้าถึงต่อประเด็นที่เกิดขึ้น

ดังปรากฏในงานของ สิทธิพงษ์ บุญทอง และคณะ (2561) ในเรื่อง **วัดเจดีย์ไฉ่ไข่: พื้นที่ของการนิยามความหมาย**” ที่นำเสนอบางส่วนของวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท เรื่อง วัดเจดีย์ไฉ่ไข่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤต ความทันสมัย (สิทธิพงษ์ บุญทอง, 2561) นำมาสะท้อนคิดผ่านการศึกษาที่ให้ความหมายเชิงพื้นที่ว่า

“...การให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไข่มีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ของ การเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หาย และออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคขอลา ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้ คื่น และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ผ่านการให้ความหมายของผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาล กล่าว จนเกิดเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ไม่ว่าในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการ ท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เพราะผู้ที่เข้ามาล้วนต้องการเข้ามาดูความโอ้อ่าตระการตาของสิ่งประดิษฐ์ สร้างที่เป็นผลมาจากการบนบานศาลกล่าวแล้วนำมาแก้บน ผ่านการให้ความหมายของผู้ที่เข้าเที่ยวชมรูปแบบไฉ่ไข่ตลอดจนสิ่งบูชาที่นำมาแก้บน เช่น รูปปั้นไก่ชน กองปะทัด จนกลายเป็นพื้นที่ของการทำมาหากิน ของชาวบ้านในพื้นที่วัดและยังคงความเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในวัด อีกทั้งยังทำให้ วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา ...”

จากข้อเท็จจริงทางกายภาพ และกระบวนการทางความเชื่อ ไฉ่ไข่ได้กลายเป็นตัวแทนของ “อารักษ์” ที่มีสถานะของการบนบาน การอ้อนวอน ร้องขอ และมีความสำเร็จที่วัดได้จากการร้องขอ

ภาพที่ 2 การบนบาน ร้องขอและสิ่งหวังสำหรับผู้มาวัดเจดีย์ ไช้ไข่ จังหวัด
นครศรีธรรมราช
ที่มา: ผู้เขียน (24 มกราคม 2563)

เศรษฐกิจชุมชนกับการกระจายรายได้ ผ่านกระบวนการทางความเชื่อ ไช้ไข่ วัดเจดีย์

การค้า ร้านค้า วัสดุสิ่งค้า ที่เนื่องจากความเชื่อ ได้กลายเป็นว่ารอบ ๆ วัดที่ร้านค้า
ที่เนื่องด้วยพิธีกรรมความเชื่อ จำนวนมาก จากการเดินทางสะท้อนให้เห็นได้ว่าการจัดการ
ท่องเที่ยวที่มาพร้อมกับการสร้างวัด สร้างความเชื่อและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
คาตหวัง และศาสนา ทำบุญไหว้พระ ปิดทอง บนบานศาลกล่าว ประความสำเร็จจากการ
ร้องขอ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะเป็นจริงก็ได้ ไม่จริงก็ได้ แต่ไม่มีเครื่องชี้วัดที่ชัดเจนได้ แต่
อย่างน้อยคนเหล่านั้นก็กลับมาแสดงออกต่อความสำเร็จ ซึ่งอาจเทียบกับจำนวนผู้มาแล้ว
อาจมีเพียงน้อยนิด แต่ทั้งหมดเป็นภาพแทนของคนส่วนใหญ่ ด้วยมีการสื่อสารในภาพกว้าง
เสียงอัน “ดัง” ของคนที่ “ได้” ที่ถูกฉายซ้ำจึงเป็นประหนึ่งตัวแทนความสำเร็จดังกล่าวด้วย
ที่สำคัญการสื่อสารในยุคสมัยใหม่ที่กว้าง ไกล เข้าถึงทุกพื้นที่และไม่จำกัดด้วยเวลาใน
แบบเดิม ส่งผลให้เกิดรับรู้และเข้าถึงข้อมูลที่ประดิษฐ์สร้างได้ง่ายขึ้น อันส่งผลต่อความเชื่อ
ศรัทธา รวมทั้งความเชื่อนั้นทำให้เกิดกระแสการบริโภคผ่านสิ่งประดิษฐ์ทางความเชื่อ
สอบถามแล้วมีประมาณ 60 ร้าน โดยประมาณ รวมทั้งผู้ค้าจร เช่น ลีอตเตอร์รี่ การเช่าพระ
เครื่องวัดดวงคล เครื่องเช่นสรวงบูชาที่เนื่องด้วยการร้องขอ และความสำเร็จ ที่กระจายอยู่
ในรอบรัศมีเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร เช่น ประทัด กรอบรูป ดอกไม้ เครื่องบวงสรวง
ชุดทหาร ของเล่นเด็ก เช่น ไม้ปุนปั้นขนาดต่าง ที่ในปัจจุบัน พบเห็นว่าไม้ปุนปั้นเต็มไปทั่ว
บริเวณวัด จากสอบถามจากหลวงพี่ ที่บวชมากกว่า 3 พรรษา ขณะพูดคุยทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลแขกที่มาที่วัด ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันวัดได้จัดซื้อที่ดิน เพื่อ นำมาเป็นที่
วางและจัดเก็บไม้ที่นำมาแก่นกว่าพื้นที่ 20 ไร่ (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2563 ที่วัดเจดีย์
ไช้ไข่)

เมื่อสอบถามว่าเนื่องด้วยอะไร ก็ได้รับคำตอบว่า เป็นไก่อที่เกิดจากการมาแก่นบน เพื่อเป็นที่สำหรับวางจัดแสดงไก่ จำนวนมากที่ถูกนำมาบูชาบวงสรวงต่อเจ้าไข่ ประหนึ่งว่าร้านค้าเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันความสำเร็จ แปลว่าผู้ซื้อและขายมีแน่นอน รวมทั้งการซื้อขายนั้น ทำให้เกิดปริมาณไก่อจำนวนมากในวัด และนอกเหนือจากที่กล่าวมา การท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นดังกรณีวัดได้เงินจากการบริจาคของนักท่องเที่ยว ทางวัดก็ได้นำเงินนั้นไปลงทุนในการสร้างพัฒนาวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งในการเดินทางในครั้งนี้จะเห็นการสร้างโบสถ์ วิหาร เสนาสนะ กุฏิการเปรียญ จำนวนมาก ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน เกิดการจ้างงาน ทำให้เกิดการสร้างงานในรูปของการก่อสร้าง แรงงานทั้งวัสดุอุปกรณ์ ค่าจ้างแรงงานเกิดขึ้น แปลว่าไอไข่ ผสมรวมกับความเชื่อทางศาสนา ที่พึ่งทางจิตใจ ร้องขอ บอนบานศาลกล่าว รวมไปถึง สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนในหลากหลายบริบท ค้าจร ค้าปลีก และเครื่องเช่นบูชา และทำให้เกิดการขับเคลื่อนหมุนเวียนผ่านการก่อสร้าง การค้าขาย การค้าลงทุนในแบบชุมชน ที่ส่วนใหญ่ เป็นคนในชุมชนที่มาวางจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง พื้นถิ่น และสินค้าที่สอดคล้องกับการบอนบาน ร้องขอนั้น ซึ่งหลวงพี่ให้ข้อมูลว่ามีร้านค้ากว่า 60 ร้าน ที่มาตั้งขายของประจำฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย แต่มีเงื่อนไขว่าต้องมีแรงงานอาสาช่วยงานวัด 1 คน ต่อหนึ่งร้านค้า ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการทำให้ร้านค้าเป็นส่วนหนึ่งของวัด และวัดก็ทำให้ร้านค้าอยู่ได้เป็นกลวิธีในการอาศัยกันและกัน ดังนั้นกลไกการทำความเชื่อเป็นสินค้า และการสร้างสินค้าผ่านวิถีชุมชน เศรษฐกิจชุมชนจากไอไข่ จึงเกิดขึ้นที่วัดเจดีย์ (ไอไข่) แห่งอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาด้วยเช่นกัน

สรุป

จากภาพที่ปรากฏในเชิงข้อเท็จจริง ไอไข่ถูกประดิษฐ์สร้างให้เป็นพื้นที่ทางศาสนาที่เนื่องด้วยการเป็นอารักษ์ผู้ปกป้องรักษาวัด พระ และพระพุทธศาสนาอันเป็นศูนย์กลางทางความเชื่อของชุมชน เป็นตัวแทนของชาวบ้านในการรักษาพระพุทธศาสนา สิ่งทีเนื่องต่อไอไข่ถูกยกสถานะจากผีท้องถิ่นซึ่งเชื่อว่ามีสถานะของการเป็นผีที่เนื่องด้วยบุคคลสำคัญและเกี่ยวข้องกับคณาจารย์อื่น ๆ เช่น หลวงพ่อทวด แห่งปัตตานี ขุนพันธุรักษราชเดช อดีตนายตำรวจมือปราบ ในช่วงก่อน พ.ศ.2500 (ฉลอง เจยาคม, 2548) จากภาพความเกาะเกี่ยวทำให้ผีท้องถิ่นกลายเป็นผีที่มีสถานะเป็นสากลในเชิงกว้างมากขึ้น รวมทั้งให้เกิดสถานะร่วมกับการปกป้องรักษาพระพุทธศาสนา ส่งผลเป็นความเชื่อ ความศรัทธา ทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน การท่องเที่ยว และการค้าอันเนื่องด้วยความศรัทธาต่อไอไข่ แห่งวัดเจดีย์มองในมุมที่เป็นศาสนาอาจมีประเด็นของความขัดกันระหว่างพุทธ ผี ไสย กับวิถีแห่งปัญญา

ทางศาสนา บทบาทของวัดต่อการส่งต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่หากมองในเชิงชุมชน ชุมชนได้ประโยชน์ทั้งในเชิงพาณิชย์ การท่องเที่ยวและการพัฒนาคุณภาพผ่านเศรษฐกิจชุมชนที่มาพร้อมกับความเชื่อ ศรัทธา ต่อไอ้ไข่ แห่งวัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3 การตอบแทนการร้องขอ เกณฑ์ความศรัทธา และความศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะไ้รูปปั้นที่ทำให้เกิดการสร้างงาน และสร้างอาชีพ ในชุมชน ที่วัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา: ผู้เขียน (24 มกราคม 2563)

เอกสารอ้างอิง

- กิตตินันท์ เครือแพทย์ และพิมพ์ เดชะ ยง. (2561). การดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของศาสนาพุทธนิกายมหายานในมิติของศาลเจ้าจีน กรณีศึกษา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. *วารสารวิเทศศึกษา*, 8(2), 109-144.
- กิติ แก่นจำปี. (2525). ความเชื่อเรื่องผีปู่แสะย่าแสะ. *ศึกษาศาสตร์สาร*, (ตุลาคม 2524-กันยายน 2525), 121-133.
- จินตนา ณ ระยอง. (2539). *พระกับสังคมไทยในปัจจุบัน ศึกษากรณีของหลวงพ่อกุณปริสุทโธ*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจษฎา นิลสงวนเดชะ. (2562). มอง “สังคมชาวจีนภาคใต้ของไทย” ผ่านพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวคราวเสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 109. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 178-215.
- ฉลอง เจยาคม. (2548). *พล.ต.ชุนพันธ์รักษาราชเดช*. กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม.
- ช่อง-ส่อง-ผี. (2563). ส่องบุญ LIVE EP.10 | วัดเจดีย์ (วัดไอ้ไข่) นครศรีธรรมราช (16 ส.ค. 62). สืบค้น 24 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=epasnzjD1No>.
- ทิพย์วิมล พูลสุข และคณะ. (2561). วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในบริบทการท่องเที่ยว. ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พลัปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วันที่ 20-21 สิงหาคม 2561 ณ*

- หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา. สืบค้น 20 สิงหาคม 2562, จาก <http://human.skru.ac.th/husoconference/indexx.php>
- ธนเดช ต่อศรี และคณะ. (2560). ความหมายและการดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่อง “ผีปอบ” ในบริบทสังคมไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา :ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(ฉบับพิเศษ), 152-167.
- ธวัชรรัตน์ พรหมวิเศษ. (2562). ตำนาน ไฉ่ฉางเจดีย์ กับกระบวนการทำให้ศักดิ์สิทธิ์. *วารสาร รัฐมิแล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 40(1), 35-54.
- บุญยิ่ง ประทุม. (2562). พุทธ : ไฉ่ฉางเจดีย์กับกระบวนการกลายเป็นสินค้า. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 9(2), 1-18.
- ปฐม-ภัทรา นิคมานนท์. (2547). หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดดอยแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัด เชียงใหม่. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.เอส.อี. จำกัด.
- พนิดา เอี่ยมสุวรรณ. (2542). ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2125 ถึง 2419 (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลา คำจันทร์. (2544). *เล่าเรื่องผีล้านนา*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วิชุดา ปานกลาง. (2539). การวิเคราะห์การถ่ายทอดความหมายเรื่อง "ผี" ในภาพยนตร์ไทย เรื่อง "แม่นาคพระโขนง" พ.ศ.2521-2532. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริธร รัตน์เจริญจร. (2538). ลัทธิพิธีเสด็จพ่อ ร.5: ระบบความเชื่อของชนชั้นกลางใน กรุงเทพฯ กรณีศึกษาลานพระบรมรูปทรงม้า เขตดุสิต กรุงเทพฯ (สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิทธิพงษ์ บุญทอง และคณะ. (2561). วัดเจดีย์ไฉ่: พื้นที่ของการนิยามความหมาย. ใน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 : The 9th Hatyai National and International Conference คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*. สืบค้น 1 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.hu.ac.th/conference/conference2018/>
- สิทธิพงษ์ บุญทอง. (2561). วัดเจดีย์ไฉ่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤตความทันสมัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา พัฒนามนุษย์และสังคม). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิทย์ มาประสงค์. (2559). วัดพะโคะกับการสร้างความหมายพื้นที่ของรัฐบรรณาการสู่การ สวมทับทางวัฒนธรรมบนวีรบุรุษท้องถิ่น: กรณีหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด.

- วารสารรัฐสมิแล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี, 37(1), 6-37.
- อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ. (2562). การศึกษาตัวบทและบทบาทของผีปู้ตา อำเภอสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 19(4), 1-11.
- อนุชสร่า เรืองมาก. (2559). ขอได้ไหว้รับ: ไอ้ไข่ วัดเจตีย์. วารสารอาศรมวัฒนธรรมวลัย
ลักษณ์ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 16(1), 28-54.
- อาสา คำภา. (2555). ปู่สะย่าแสะกับประเพณีเลี้ยงผีเมืองเชียงใหม่. วารสารเทคโนโลยีสุร
นาารี, 6(2), 99-122.
- Baeq, D. S. (2010). *Neak Ta Spirits: Belief and Practices in Cambodian Folk Religion*. Research Paper : Trinity Evangelical Divinity School. Retrieved March 20, 2020, from https://www.academia.edu/40262486/NEAK_TA_SPIRITS_BELIEF_AND_PRACTICES_IN_CAMBODIAN_FOLK_RELIGION
- Ravangban, P. (2015). *Nat and Nat Kadaw: The Existence of the Local Cult in Myanmar Transition*. Chiang Mai: International Conference on Burma/Myanmar Studies Burma/Myanmar in Transition: Connectivity, Changes and Challenges. University Academic Service Centre (UNISERV), Chiang Mai University, Thailand.
- Reynolew, C. J. (2019). *Power Protection and Magic in Thailand*. Australia : Australian National University Press.